תלמיד חכם], ג) שבת קיד.

מענית י: ד) ובכת"י:

דהידושיו ספ"ג וע"שו.

ו) ["קדמונים" ליתא בכת"י ודפו"ר. ויתכן שנוסף ע"פ

הלנזור], ז) סנהדרין כד., ה) ל"ל דכתיב, ט) [שבת

לג קוע"א], י) פקחים פו.

ווש"נו. ל) נ"ל שחרות.

[וש כ], כ) ל מ שמו זמני () [לעיל ע"א ע"ש ברש"י ותוס"], מ) נדרים כח.

מעילה כא. נ) ועי׳ יבמות

סג ע"ב ובתוס' שס ד"ה שיתקיים], **ס**) [ל"ל

ולהנה. (רש"ש)], ע) ול"ל לדרוש את תורת ולעשות וללמד בי

וגר'], פ) [ע"ש תד"ה פסולי], ל) [כתובות קי:

ע"ש ברש"ין, ק) ומלכים

א יא. זו. ל) ול"ל מקום

זה. (רש"ש)], א) [לית מקום זה. (רש"ש)], ש) [לקמן סא ע"א], ש) [גיטין עה:],

ל) [ב"ב קלב, קמו: ע"ש], ב) [ב"ב קלא ע"ב], ג) [וע"ע חוס' לעיל ו: ד"ה

לא ותום׳ סוכה מא: ד"ה

כמ ינוום סופה ממו. דה הילך ותו' ב"ב קלו: ד"ה לא ותוס' כתובות עד: ד"ה

משום ועוד תום' כתובות

עשיר],

צה א מיי' פ״ח מהל' אישות הל' ד טוש״ע אה"ע סימן לח סעיף כו: צו ב מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' כו: צו ג מיי׳ שם טוש"ע שם :סעי׳ כח

קפי כוו. ד מיי׳ שם טוש״ע שם סעי׳ כט: צמ ה מיי׳ שם טוש״ע

שם סעי ל:

ו מיי׳ שם טוש״ע שם :סעי לא סב ש"בוט סב :סעי׳ לב קעיינג. קב ח מייי שם הלי א

ט [מיי שם הלכה ב טוש"ע שס]: קג י מיי פי"א מהלי מכירה הלי ט סמג עשיו פב טוש"ע ח"מ סימו

תורה אור השלם

ו ָרֶאֶשָּׂא עֵינֵי וְאֵרֶא. וְהַנֵּה שְׁתַּיִם נשׁים וְהָנֵה שְׁתַּיִם נְשִׁים יוֹצְאוֹת וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם יוֹצְאוֹת וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם כנפים ככנפי ולהנה הְאַיפְּוּ בּּּ,
הַשְּׁמֶּיבּ
הַשְּׁמֶּיבּ
הַמְּלְאָךְ הַדּבַּר בִּי אָנָה הַמְּלָאָךְ הַדּבַר בִּי אָנָה הַמְּה מוֹלְכוֹת אָת האיפָה: וַיִּאמֶר אַלִי ריים בַּאַרְץ הָאֵיפָה בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין השמים: ואמר אל שנער והוכן והניתה שם

2. אָחוֹת לָנוּ קְטַנְּה וְשָׁדִיִם אֵין לְה מֵה נַּעֲשֶׂה יָּלְאֲחֹתֵנוּ בֵּיּוֹם שֶׁיְּדָבַּר לָאֲחֹתֵנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְּדָבַּר בָּה: שיר השירים חח

הגהות הב"ח

(ל) תום' ד"ה דברים וכו' דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט כו' לכל כממון לא בעינן:

תום' ר"י הזקן

בן עזאי וכן זומא. תלמידים ובחורים היו ולא באו לכלל סמיכה כדתנן [סוטה כמותם. מט, א] משמת בן עזאי מקום. באיזה מקום מן . המקומות שיהיה. כלה. דוחקא [ברכות ו, ב]. ור״ש פירש אפילו במסכת ררכה אמורה לרעלה ע״כ. והעיקר מה זנו שכל[ה] מה שדורשיז כהלכוח מועדוח השמועות מהא דתלמיד ומהא דחכם. יוצא ששם תלמיד מונח אפילו במי שלא למד אלא עניז אחד. ושם חכם בו סברא כמו שכתבנו בסוף הוריות. דבר חכמה. מעשר בכל שתא תריסר

לבנות לה בית. פי׳ בקונטרס לבנות לה ולא בנו כמו אז יבנה בנה וי"מ מדכתיב לה ולא כתיב להן משמע דליכא אלא אחת והיינו

> שייך שפיר לבנות לה וי"מ מדכתיב לה בלא מפיק ה"א דכל לה שבמקרא מפיק ה״א בר משלשה חה אחד מהם הוי כמו לא באל"ף ואשמועינן דלא נתקיים לה ישם זה וכן פירש רש"י גבי ויקרא לה נובח בשמו (במדבר לב) שהוא רפה לפי שלא נתקיים לה שם זה: דברים שבלב אינם דברים. משמע דוקא משום שלא פירש דבריו אבל אם פירש דבריו להדיא ואמר בשעת המכר שהוא מוכרם לפי שהוא רוצה ללכת לארץ ישראל הוה המכר בטל וחשה אמאי הא בעינן תנאי ש כפול והרי לא התנה שאם לא ילך לא יתקיים המקח ורשב"ם פירש (ב"ב דף קלו:) גבי אתרוג על מנת להחזיר אם החזירו ילא לא החזירו לא ילא ואע"ג דבעינן תנאי כפול הני מילי באיסור כגון התהדשי לי על מנת שתחני לי מאחים זוו וכן בגטם אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע (6) אבל בממון לא בעינן תנאי כפול ולא נהירא דהא כל תנאי ילפינן מבני גד ובני ראובן והתם דבר שבממון ואומר ר"י דלריך לחלק ולומר דיש דברים שאינם לריכין תנאי כפול אלא גלוי מילתא דאנן סהדי דאדעתא דהכי עביד וגם יש דברים דאפילו גילוי מילתא לא בעיא כגון ההיא א דהכותב כל נכסיו לחחרים ושמע שיש לו בן שהמתנה בטלה וכן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופאט לפי שאנו אומדין שלכך היה בדעתו וכמו כן

מאי תורה מדרש תורה והני מילי דאמר לה תנינא אבל אמר לה תנא אנא עד דתני הילכתא ספרא וסיפרי ותוספתא ¢ע"מ שאני תלמיד[©] אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא באלא [©]כל ששואלין אותו בכ"מ דבר אחד בלימודו ואומרו ואפילו במסכתא דכלה יעל מנת שאני חכם אין אומרים כחכמי יבנה כר' עקיבא וחביריו אלא כל ששואלים אותו דבר חכמה בכל מקום ואומרה יעל מנת שאני גבור אין אומרים כאבנר בן גר וכיואב בן צרויה אלא כל ישחביריו מתיראים ממנו מפני גבורתו דעל מנת סשאני עשיר אין אומרים כרבי אלעזר בן חרסום וכרבי אלעזר בן עזריה אלא כל שבני עירו מכבדים אותו מפני עושרו יעל מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו יעל מנת שאני רשע אפילו צדיק גמור מקודשת שמא הרהר דבר עבודת כוכבים בדעתו עשרה קבים חכמה ירדו לעולם תשעה נמלה ארץ ישראל ואחד כל העולם כולו עשרה קבים יופי ירדו לעולם תשעה נמלה ירושלים ואחד כל העולם כולו עשרה קבים עשירות ירדו לעולם תשעה נטלו רומיים יקדמונים ואחד כל העולם כולו י׳ קבים עניות ירדו לעולם תשעה נטלה בבל ואחד כל העולם כולו "עשרה קבים גסות ירדו לעולם תשעה נמלה עילם ואחד כל העולם כולו וגסות לבכל לא נחית והכתי' אנן סהדי דלא זבן אלא אדעתא וואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות למיסק לארעא דישראל⁰: ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה

ותשאנה את האיפה בין הארץ ובין השמים ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער וא"ר יוחנן זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל אין להכא נחית ואשתרבובי הוא דאשתרבובי להתם דיקא נמי ®דקתני לבנות לה בית ש"מ איני והאמר מריי סימן לגסות עניות ועניות בכבל הוא דאיכא מאי עניות עניות דתורה דכתיב יאחות לנו קשנה ושדים אין לה יוא"ר יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד עשרה קבים גבורה ירדו לעולם תשעה נמלו פרסיים וכו' עשרה קבים כנים ירדו לעולם תשעה נמלה מדי כו' עשרה קבים כשפים ירדו לעולם תשעה נמלה מצרים כו' עשרה קבים נגעים ירדו לעולם מ' נטלו חזירים כו' י' קבים זנות ירדו לעולם תשעה נטלה ערביא כו' עשרה קבים עזות ירדו לעולם תשעה נמלה מישן כו' עשרה קבים שיחה ירדו לעולם תשעה נמלו נשים כו' עשרה קבים ישכרות ירדו לעולם תשעה נמלו כושים כו' עשרה קבים שינה ירדו לעולם תשעה נמלו עבדים ואחד נמלו כל העולם כולו: כותבר׳ "ע"מ שאני כהן ונמצא לוי לוי ונמצא כהן נתין ונמצא ממזר ממזר ונמצא נתין בן עיר ונמצא בן כרך בן כרך ונמצא בן עיר על מנת שביתי קרוב למרחץ ונמצא רחוק רחוק ונמצא קרוב יעל מנת שיש לו בת או שפחה מגודלת ואין לו או על מנת שאין לו ויש לו על מנת שאין לו בנים ויש לו או על מנת שיש לו ואין לו ובכולם אע"פ "שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת וכן היא שהמעתו: גמ' ההוא גברא דזבין לנכסיה אדעתא

ה"ג מאי סורה מדרש סורה: כן עואי וכן וומא. תלמידים היו שלמה במה לכמושף ואמרי׳ (שבת דף נו:) ביקש לבנות ולא 💮 ובחורים יולא באו לכלל סמיכה ולא היו בימיהם כמותם בחורה כדתנן (סוטה דף מט.) משמת בן עואי בטלו השקדנים: בכל מקום. חנופה ולא נהירא דהא בכל הפרשה קורא איפה לשון יחיד ועל זה מאחד מן המקומות: ואפינו במסכם כלה. שאין עומק בה וברייתא

היא וכך היא שנויה כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה: דברי חלמה. מילתא דתליא בסברא: רבי אלעור בן הרסום. אמרינן במסכת יומא (דף לה:) שהניח לו אביו אלף ספינות בים וכנגדן חלף עיירות ביבשה: ר' אלעור בו עוריה. תריסר אלפי עגלים היה מעשר מעדרו כל שתא (שבת דף נד:): חכמה. תורה ודרך ארץ: האיפה. לעיל מיניה כתיב זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה יצר הרע שנמסר בידם השליכו בתוכה כדאמרינן בסנהדרין (דף סד.) שדיוה בדודא דאברא. ואלו שתי נשים נשאו יצר הרע של חנופה וגסות הרוח כדכתיב ורוח בכנפיהם היא גסות הרוח וחנופה נראה בעיני דדייק ליה מכנפי החסידה שעושה חסידות עם חברותיה כדאמר באלו טריפות (חולין סג.): להכת. לבבל: להתם. לעילם: דיהה נמי דכתיב לבנות לה בית. גבי הולכה כתיב ס להן שתי נשים וגבי קביעותה כשבהו לבנות בית לקבוע בבבל כתב לה דהיינו חנופה לחודה. לשון אחר לבנות ולא בנו: מאי עניות. דהוה ליה סימנא לגסות: עניות דתורה. דאינה נוחה על גסי הרוח דמתוך גסותו אין משמש כל לרכו ואין מחזר על שמועמו: דכתיב אחות לנו הענה. אלמא עניות דתורה בעילם הוא שהיה בה דניאל כדכתיב (דניאל ח) ואני (הייתי) בשושן הבירה אשר בעילם המדינה וכן מרדכי ולא היו דורם עוסקים בתורה ולא זכו אלו החכמים ללמד כאילו לא היה להם שדים להניק אבל בבל זכתה ללמד כדכתיב בעזרא (ז) כי הכין לבבו ש'להבין בתורת ה׳ וללמד לישראל חק ומשפט: עוות. ממזרות: משעה נטלה מישו. רובו ממזרים כדאמר לקמן (דף עא:) גבי יוחסין מישן מיתה וביבמות חמרי׳ נמי פסולי דהרפניא משום פסולי דמישן בשילהי פ"ק (דף יח.) פי: בותבי" בן עיר ונמלא בן כרך. ישיבת כרכים קשה שהכרך הוא מקום שווקים והיוקר מלוי בו ודוחק עוברים ושבים: בן כרך ונמלא בן עיר. אע״פ שהטעה לשבח טעות הוח: להתקדש לו. חע"פ שהדבר כן כמו שהוא עכשיו שאין תנאו אמת: גבז' לנכסיה. מקרקעי: אדעחא למיסק. ונאנס ולא עלה: ובעידנה דובין לה המר. דחדעתה למיסק מזבנינא דאילו פריש בשעת מכירה דאדעתא למיסק מזבנינא

מוסף רש"י

כל ששואלין אותו בכל מקום. נכל הש"ס, ואפילו במסכתא דכלה. דלא רגילי בה וגרסה, מסכת כלה ברייתא בלה ברכה כלה היא אסורה לבעלה כנדה (שבת קיד. בת"ח שממנין אותו פרנס על הצבור)**. ככנפי** החסידה. זו חנופה, שמראין עלמס חסידים (סנהדרין כד.). דקתני לבנות לה בית. ולא כתיב להן, אלמא האחת לבדה נתיישבה שם (mm). עניות דתורה. בעילם היא, דניאל בעילם הוה דכתיב (דניאל ח) ואני בשושן הבירה אשר בעילם המדינה, ולא רבץ חורה, עזרא הוה בבבל ולמד להניק אחרים, לה. שאין הנאה ממנה (פסחים פו). זו עילם. שהיה בה דניאל שנאמר ללמוד ולא רבן תורה בישראל, אבל בבל גידלה בישרחנ, חבנ בני ה... עזרא הסופר, דכתיב הכין לידי לדרוש את תורת ה' לגבו לדרוש את תורת ה' ולעשות וללמד בישראל חק

מוסף תוספות

ומשפנו (חח).

א. דאין לדמות אומדן דעתא לתנאי דלא גמרינן אלא בדברים שאין הענין . מוכיח אלא מחמת תנאי . כפול לר״מ ולרבנן תנאי, . אבל היכא דאיכא אומדו היתה דעתו התם לא בעינן

זבין שיהא דר כאן בלא קרקע: יקריב למיסק לארץ ישראל ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי אמר רבא הוי דברים שבלב ©ודברים שבלב אינם דברים מנא ליה לרבא הא אילימא מהא דתנן יקריב א תנאי השום השבא בעין יל א תנאי ולא גילוי דעת הבילה לנו תחילה כי הך הכא ה"נ לא בעינן תנאי וכר ויש עוד דין שלישי שאין הענין מוכיח כך אלא מחמת גילוי דעתו שגילה לנו תחילה כי הך הכא ה"נ לא בעינן תנאי

לא הוה זבינא דאדעתא דהכי לא

ןלעיל לט, בן, אבל בעבירה אחרת לא מקרי רשע במחשבה. ובהני תרתי מקודשת מספק דשמא הוא. לא אמר. לא הזכיר ו. ולא הודיע מפני זה אני מוכר. שבלב. ונגנס ולא הודיע (ולא) [אלא היה] במחשבתו כך אע״פ שאמת הוא שלכך כיון דהא שמעינן ליה מעיקרא שמפני זה היה רוצה למכור נכסיו, הואיל ובשעת המכר לא פרסם והודיע נ

אלא בגילוי דעתו סגי שגילה דעתו תחילה וגם אמר בשעת מעשה. מוס' הרח"ש.